

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 3 september 2003

Massor med tjurnytt, sid 7-17

Rapport från årsmötet sid 12-13

Några bilder ifrån årsmötet....

190 Pärla, hos Boris Karlsson, far: 41 Duvolen, mf: 21 Svartenlind

194 Pärla, hos Boris Karlsson, far: fjällnära tjuren 1 Arne,

Foto: Kristina Torén

Innehåll

Bilder från årsmötet	2
Ordförande har ordet	3
Föreningsadresser	4
Debattinlägg	5-7
Tjuraktuellt	7-11
Årsmötet 2003	12-13
Nya tjurar	14-16
Samling på Alebäck	17
Fjällnära information	18-19
Kuriosa	20
Lite av varje	21
Livdjursförmedling	22
Fjällkor på Lövsta	23
Mer bilder från årsmötet	24

Omslagsbild:
Fjällkoflocken hos Jan Carlsson,
Långhult.
Foto: Kristina Torén

Tidningen Fjällkon

Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel/fax, kväll: 08/656 88 09
tel, dag: 08/615 56 94
fax, dag: 08/615 56 57
e-post: stina.toren@swipnet.se

Ansvarig utgivare:
Anders Jonört

Redaktionskommitté:
Mari Kallin (0660/22 50 00)
Robert Eklund
Margareta Holmgren (0933/612 55)
Kristina Torén

Tryck:
Bräcke Tryckeri KB

Tidningen Fjällkon är Svensk
Fjällrasavels medlemstidning som ges ut
ca 4 ggr per år. Däremellan skickas
aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning
och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes"
är gratis för medlemmar.

Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon
är författade av redaktionskommittén
om ej annat anges. Åsikter framförda
i signerade artiklar delas inte automatiskt
av Svensk Fjällrasavel, utan
är författarnas egna.

Tidningen får i korta drag citeras om
källan anges. Eftertryck är dock
förbjudet utan skriftligt tillstånd från
Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806
Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:
300,- insättes årligen på
Svensk Fjällrasavels pg 833 53 62-3.
OBS! Skriv ditt namn och adress!

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 3 september 2003

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Dags att summera sommaren 2003.

Vissa av oss har haft torka och fått en liten skörd, andra har fått regn i överflöd och av den anledningen svårt att bärga det grovfoder som behövs, så vi får väl hoppas på en fin höst.

Något som var fint var årets välbesökta stämma i södra Halland. Jag skall ej orda så mycket om den då det är ett större reportage längre bak i tidningen, men ett STORT tack till arrangörerna! Och till Er som ej var där kan jag bara säga "Ni missade något." För mig som mjölkproducent var det extra kul att se den fina "KRAV"-mjölkbesättning som kombinerade en hög avkastning med fina juver och god hållbarhet.

Nästa årsmöte blir i Röros, Norge. Det blir på gammal fin fjällrasmark då en del av fjällrasen har sin vaggga just i Rörostrakten, mer om nästa stämma blir det i tidning nr 4.

Styrelsen jobbar just nu med ett nytt informationsblad om fjällrasen och fjällrasföreningen, då det gamla är slut och lanske lite inaktuellt. Det nya informationsbladet skall vara klart till Elmia, vidare ska vi på att göra en almanacka ihop med Rödkulleföreningen, också den klar att säljas till Elmia.

På tal om Elmia så behöver vi hjälp av Er medlemmar, dels med att visa kor, dels med att stå i vår monter och prata väl om våra fjällkor. Alla som är där och jobbar i minst 2 dagar får inträde. Logi i trång och gemytlig husvagn och reseersättning betald.

Senare i höst blir det ju spermasamling på Alebäck med våra projekt-tjurar som vi hoppas ger ett bra resultat. Svensk Avel låter meddela att ungtjurar av fjällras går åt som smör i solsken, de tre senaste har gått ut i tillräcklig mängd för avkommebedömning utan problem, och därför släpper Svensk Avel 2 nya med intressant härstamning just i dagarna.

Vi syns på Elmia,

Anders Jonört

Svensk Fjällrasavel

Ordförande:
Anders Jonört
Flarkbäcken 10
915 96 Flarken
tel/fax: 0934/270 30

Vice ordförande:
Joachim Gustavsson
Görshovra. V. Harg
595 91 Mjölby
tel/fax: 0142/250 42

Sekreterare:
Siw Andersson
Medle 122
931 98 Skellefteå
tel/fax: 0910/77 01 42

Expedition och kassa:
Hans-Inge Pettersson
Timotejvägen 16
840 70 Hammarstrand
tel: 0696/102 22
fax: 0696/102 25
Tel tid:
måndag & onsdag 18-21,30

Ledamöter:
Mari Strand
Nyland 4538
830 70 Hammerdal
tel/fax: 0644/400 71

Urban Delestig
Sunnanås 12
827 94 Ljusdal
tel/fax: 0651/149 88

Robert Eklundh
Kanalvägen 104
811 95 Järbo
tel/fax: 0290/705 25

Suppleanter:
Göran Lundström
Fjälbyn 252
930 10 Lövånger
tel: 0913/300 40
fax: 0913/301 01

Anna-Lena Erstadius
Styggeforsvägen 3
795 96 Boda Kyrkby
tel: 0248/404 50

Evy Schale
Killhult
312 93 Våxtorp
tel: 0430/311 18

Revisorer:
Martina Bremer
Österskog4569
386 94 Färjestaden
tel: 0485/373 45

Ann-Sofie Sångberg
Lökom 7578
881 93 Sollefteå
tel: 0620/321 43

Revisorssuppleanter:
Patrik Gyllenham
Ekeskogs Hejde
620 20 Klintehamn
tel: 0498/24 30 35

Tove Undin
Stöpafor 473
686 93 Sunne
tel: 0565/921 92

Livdjursförmedling:
Mårten Dahlberg
Marieberg Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612/532 67
fax: 0612/531 07
OBS! Tel. tid måndagar 12-13

Stambokföring:
Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden
tel: 0928/401 06
fax: 0928/402 10

Kontaktpersoner:
Sven Blomberg (0258/
202 07)
Svea Husdjur, Dala Gävle
Husdjur
Joachim Gustavsson:
Skara Semin
Patrik Gyllenhammar:
Gotlands Husdjur
Ronny Olsson (0485/760
37):
Kalmar Husdjur, Blekinge
Kronobergs Husdjur
Evy Schale:
Hallands Husdjur, Skåne-
semin, S. Älvsborgs Husdjur
Mari Strand (Sammankallande)
Norrmejerier, NNP Husdjur.

Fjällnära:
Birgitta Karlsson
Smedjebo, Härja
522 91 Tidaholm
tel: 0502/450 64

Avelskommitté:
Joachim Gustavsson (ordf)
Anders Jonört
Mårten Dahlberg

TIDNINGEN FJÄLLKON
Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6 tr
112 59 Stockholm
tel/fax, kväll: 08/565 88 09
tel, dag: 08/615 56 94
fax, dag: 08/615 56 57
e-post:
stina.toren@swipnet.se

Ansvarig utgivare:
Anders Jonört

Redaktionskommitté:
Mari Kallin (0660/ 22 50 00)
Robert Eklundh
Margareta Holmgren
(0933/612 55)
Kristina Torén

Debattinlägg

Kaseinkvalitet hos Fjällrasen

I de senaste två Fjällkon togs ämnet kaseinkvalitet upp till diskussion. I dessa tider då DNA-analyser är enklare än någonsin har jag undrat varför inte detta urvalsinstrument dykt upp i vårt avelsarbete. Jag tror dock att detta nya sätt att bedriva avel på rubbar alltför många ingrodda cirklar och skulle flytta alltför många potentater i systemet. Det kan också innebära att hela vår uppfattning om avel, raser, avelssystem och äganderätt över våra djur kommer gungning. Men detta tog jag upp i en motion vid Årsstämman för ett par år sedan. Visserligen har inte mycket hänt sedan dess, men det innebär inte att utvecklingen står still.

För att inte överdriva effekter av olika genetiska varianter väljer jag att citera ur tidningen Husdjur från 1992. I en artikel av Lennart Jansson beskrivs effekten av Kappa-kaseinvarianten B enligt följande. "Samstämmiga resultat baserade på en omfattande forskning visar att kappa-kasein B är bättre än A genom att ha en kortare koaguleringsstid, snabbare ostmassebildning och en fastare ostmassa. Denna effekt anses delvis bero på högre fetthalt och kaseininnehåll i B-variantmjölk. Man har också funnit en högre ostkvalitet vid tillverkning av Parmesan-, Cheddar-, och camembertost vad avser smak, konsistens, fetthinnehåll med mera i ost tillverkad av kappa-kasein B-mjölk jämfört med A-mjölk." Problemet med urval efter enskilda genvarianter förklarar han så här: "Ett problem när det gäller selektionen är också att kaseinvarianterna är tätt genetiskt kopplade. Därmed är det svårt att bryta upp eventuellt ogynnsamma kombinationer!"

I detta sista anar jag den moderna genteknikens arbete. Enligt (98/44/EG), artikel 3, paragraf 2: "biologiskt material som är isolerat från sin naturliga miljö eller producerat med hjälp av en teknisk process kan bli subjekt för en uppfinning även om den förekom i naturen tidigare". Patentdirektivet överför kontroll av frö och djur från odlare och uppfödare till internationella storföretag! Har avelsföreningen Svensk Fjällrasavel agerat tillräckligt utifrån detta perspektiv? Kan vi som djurägare, med det arbete vi lägger ner på att skydda och bevara fjällrasen, behålla inflytandet på utvecklingen när patentlagarna träder ikraft på allvar? Eller kommer fjällrasen åter att halka ur våra händer, denna gång för gott, med hjälp av internationella patentlagar?

Vad har vi att förlora, blir frågan efter detta? De DNA-analyser som gjorts vid ett antal tillfällen på olika mjölkkraser, visar att förhållandet mellan de båda kappa-kaseinvarianterna A och B ej funnits tillgängliga för SKB / Fjällrasen. Vid genbanksverksamheten som Fjällrasavel har bedrivit genomfördes DNA-test på ett antal tjurar bland annat för kappa-kasein. Man kan där konstatera att alla tjurlinjer inom Fjällrasen har kappa-kasein B. Vissa tjurar nedärver även A-varianten men då tillsammans med B, alltså AB. Att A-varianten finns i rasen riskerar, precis som avelskommittén påpekar, "att vill det sig riktigt illa skulle vi kunna avla bort den (B) på sikt". Detta skiljer Fjällrasen från de flesta andra mjölkkraser. Kanske har vi 75-85% BB inom Fjällrasen, en helt unik situation. Mjölkkvalitet för ystningsändamål finns därmed nedärvt sedan lång tid tillbaka. Jag anser att Fjällrasen är oerhört värdefull för svenskt lantbruk och kanske är den enda verkligt värdefulla genetiska produkt som svenskt jordbruk någonsin producerat. Och dessutom av generationer av norrländska småbönder och deras anpassning till den nordiska naturen. Något att verkligen kämpa för!

Thomas Gunnarson
Edared Fjällkor

CLA i mjölk

I den rådande trendbrytningen, där människor vänder sig från snabbmatsindustrin och söker sig till äkta ursprungliga matvanor, har mjölk och mjölkfettet visat sig ha en "joker i leken" vid namn konjungerad linolsyra (CLA) vilket är en del av mjölkfettet. Bäst beskrivs detta i annonser för kosttillskott till kroppsbyggare och bantare. Här följer ett utdrag ur en dylik annons:

"Linoleic acid (LA) är en naturlig fettsyra som framförallt finns i kött och mjölkprodukter. LA är en av de två essentiella fettsyrorna (den andra är linolenic acid). Linoleic acid är en Omega-6 fettsyra, Conjugated linoleic acid (CLA) är en isomer av LA, (Conjugation = en mindre ändring av molekylernas struktur) vilket ger en fettsyra med diverse kemiska funktioner i kroppen. Ändringarna i detta fallet sker i isomerna 10 och 12 samt 9 och 11. Linoleic acid hittar man främst i vegetabiliska oljor, medan den konjungerade varianten, CLA främst finns i kött och mjölkprodukter.

Den form av CLA som finns i de kommersiella produkterna är framställd från vegetabiliska oljor som t ex solrosolja och rapsolja. Framst för att det finns mest forskning gjord på CLA som är framställd av rapsolja.

I mer än 200 studier kring CLA har det påvisats många fördelar för hälsan. Den allra senaste forskningen har visat att CLA dramatiskt minskar risken för bröstcancer. Andra studier har även visat att CLA kan bekämpa prostatacancer, hjärtsjukdomar, men även att det kan lindra symptomen för astma och diabetes.

Mer intressant är att CLA ökar produktionen av prostaglandiner, som i sin tur har visat sig öka nivåerna av tillväxthormon. Ökade tillväxthormonnivåer är till stor fördel både för atleter och "Svenssons". Dess effekter på kroppen märks främst genom ökad muskeltillväxt, styrka och fettminskning. Vissa prostaglandiner kan även öka blodcirkulationen i musklerna vilket - en effekt som underlättar för musklerna att bränna fett som bränsle.

Många av forskningarna som gjorts kring CLA har framförallt gjorts på djur. Flera av dem har visat att CLA har en skyddande effekt mot tumörer vid ett normalt dagsintag (1-4 gram). Detta når en del av oss upp till genom vår vanliga "mjölk-och-kött-kost". Men det är långt ifrån optimalt om du är intresserad av att hålla en god fysik! Ett gram fett innehåller inte mer än 7 mg CLA!!! och det anses ändå vara mycket.

CLA's potential som ett "anti-cancer-tillskott" (främst på isomererna 9 och 11) har visat sig ha samband med dess funktion som antioxidant. Men det är dess egenskaper på kroppssammansättningen (mindre fett och mer muskler) som har gjort det intressant som ett tillskott för tränande. Även om det fortfarande saknas studier som är gjorda på människor så är bevisen överflödiga från djurstudier gjorda på grisar, möss, råttor mm under många år. För att sammanfatta dessa studier har CLA (i dessa fallen isomererna 10 och 12), visat sig öka proteinsyntesen, förhindra muskelnedbrytning och en ökad metabolism. Resultatet blir då ett starkare och slankare figur. Är det inte det vi alla innerst inne vill bli? Dessutom verkar det även reducera det dåliga kolesterolet LDL.

Senare utförda studier på människor har visat att 3-4 gram CLA/dag ger en klar och tydlig effekt på kroppens metabolism. Under 12 veckor förlorade försökspersonerna i 2 av studierna i snitt 3kg kroppsvikt och minskade midjemåttet med nästan 3cm.

Hursomhelst; Om ditt mål är att bygga muskler måste du inkludera nyttigt fett i din kost. Dessa fetter har visat sig ha stor betydelse för kroppens hormonella funktioner som behövs för att kunna bygga muskler. En direktör vid amerikanska Food Research Institute har sagt följande: "A growing body of data indicates that CLA is a newly recognized nutrient that functions to regulate energy retention and metabolism. CLA can best be described as a Growth Factor". Slut citat.

Kritiken mot mejeribranschen i denna fråga har varit att CLA - innehållet i mjölkprodukter som smör och standardmjölk har dalat med 80% sedan femtiotalet. Detta beror på utfodrings- och driftsformer. CLA bildas i våmmen av mikroorganismerna under alldeles speciella förhållanden. Ursprungligen var CLA ett naturligt "kosttillskott" till idisslarnas avkomma via mjölken. Detta CLA gav kalvarna förmågan att med snabb tillväxt skapa starka muskler för att tidigt kunna ansluta till flocken vid gemensam flykt. Detta har under årtusendena varit en egenskap som bondesamhället omedvetet utnyttjat. I de förändrade driftsformer som vi har idag har CLA-halten minskat då korna är helt beroende av färskt gräs för en naturlig CLAproduktion! CLA bildas enbart sommartid på bete!

Dock sker mycket forskning på att öka CLA-halten under de syntetiska driftsformer som modern mjölkproduktion existerar under idag. Kort uttryckt innebär dessa försök att man tillför linolsyra i fodret vilket sedan omvandlas till CLA i våmmen. Man kan troligen även sommartid höja nivån på CLA genom stödutfodring av linolsyra. Vi kan räkna med att foderindustrin satsar på utveckling av sina produkter utifrån dessa perspektiv. Men kom ihåg att det rätta sättet är att kon skall producera genom att beta gräs! Ensilage och hö kan inte ersätta bete! Och spannmål är rent negativt för produktion av hälsosam mjölk!

Den märkliga trendkantring som nu sker där snabba kolhydrater som socker, bröd, pasta får skulden för västvärldens välfärdsjukdomar återger smöret och osten den status på matbordet som vi trodde gått förlorat. Den påverkar även vår syn på slakt och slaktdjuruppfödning i samma riktning. Vi kan troligen åter, under vissa förutsättningar, placera mjölken i hyllan för "functional food" - hälsosam mat!

Thomas Gunnarson
Edared Fjällkor

Debattinlägg forts.

En kommentar till Svensk Avels informationsblad Avelskuriren.

Jag antar att många av våra medlemmar liksom jag får Avelskuriren med information från Svensk Avel om vad som hänt på avelsområdet inom de olika raserna. Vad som retar mig efter att ha läst nr 2/2003 av denna skrift är att, trots vi har en egen erkänd avelsförening för fjällrasen, så envisas man på Svensk Avel med att kalla vår ras SKB F. Om det är av sårad prestige efter vår kamp för att få arbeta med fjällrasen under egen beteckning där Svensk Avel i det längsta försökt motarbeta oss för att tvinga oss kvar i SKB-gruppen, eller om det är ren tjurskallighet må vara osagt. Men en bristande respekt för en erkänd avelsförening är det likafullt. Är det lönt att be Svensk Avel att ändra sin inställning?

När man sedan läser vidare i Avelskuriren finner man en presentation av förra årets mest använda "SKB-tjurar". Räkningar samman de i gruppen ingående tjurarna finner man att de fyra fjälltjurarna med Harg i spetsen svarar för 1360 semineringar, medan den ende SKB-tjuren som får plats på listan svarar för ynka 301 semineringar. Således total dominans för våra fjälltjurar, vilket talar för vad djurägarna verkligen vill ha. Förmodligen är dominansen för fjällrasen i verkligheten ännu större om man skulle räkna in även våra projektjurar, de fjällnära och privatjurarna.

Under samma tid, alltså förra året, köpte Svensk Avel in två tjurkalvar vardera av fjällras och SKB. Vad finns det egentligen för att satsa lika mycket (eller lite) på båda dessa raser? Är det inte bättre att lägga ner arbetet med SKB när verkligheten ser ut som den gör?

Dessutom kan man med visst fog fråga sig hur någon ras ska kunna klara framtiden om man ärligen ämnar satsa på endast ett par ungtjurar. Då lär vi snart vara tillbaka där vi startade räddningsarbetet för tio år sedan. Så min rekommendation till medlemmarna i Svensk Fjällrasavel blir att i större utsträckning använda de tjuror som Jordbruksverket samlar på Alebäck, alltså de som vi brukar kalla projektjurarna.

Patrik Gyllenhammar

Information från avelskommittén!

Tjurlistor!

Även i detta nummer har vi med tjurlistorna. För att förstå innebörden av vad vi menar så har vi med en enklare förklaring samt en guide som hör till tjurlistan med Svensk Fjällrasavels tjurar. Som har sagts tidigare så är dessa tjurar ej avkommeprövade utan bedömningarna bygger på egna erfarenheter samt djurägares information.

Information från djurägare mottages tacksamt per tele eller skriftligen till någon i avelskommittén (Joachim, Märten eller Anders). Om Ni skriver så gör samma tabell som vi, med mjölk, juver o.s.v. alla olika bedömningsområden behöver inte redovisas, all information är värdefull, antingen det är mycket eller lite.

MVH Avelskommittén

Guide

Mjölk. - = lågt mot normalt. M = normal med variation. + = högt mot normalt.

Juver. - = svagt mot normalt. M = normalt med variation. + = starkt mot normalt.

Spelar. L = långa mot normala. M = normala med variation. K = korta mot normala.

Golvavstånd. - = lågt mot normalt. M = normalt med variation. + = högt mot normalt.

Färg. - = blek. M = variation. + = rikligt med färg.

Lynne. - = nervösa mot normala. M = Normal. + = gott lynne.

Kalvstorlek. Normala mot små. Normala mot stora.

Ungtjurur från Svensk Avel

Med stor glädje ser vi att Svensk Avel under de senaste åren hörsammat efterfrågan på renrasiga fjällrastjurur och köpt in en hel del. Med varierande intressant stam, och några som precis hamnar på rasrenhetsgränsen, men i alla fall mycket positivt.

Vi hade tänkt köra en liten resumé på de tjurur som inköpts de senaste åren. Samtliga av dessa tjurur är nu under avkommeprövning, men till hösten börjar det komma nya ungtjurur som är inköpta, om de kommer ända fram.

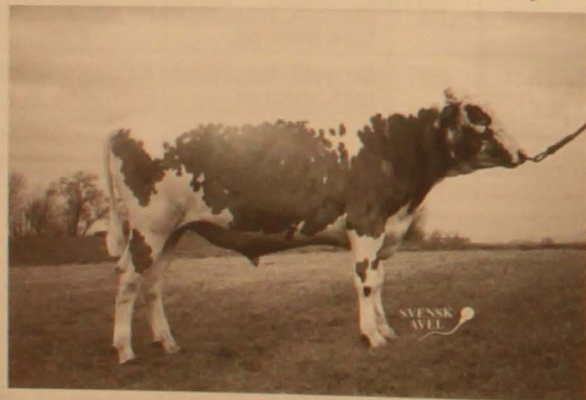
Söner efter dessa tjurur är inköpta under 02/03, 708 Bill, 710 Agaton och 6777 Makro. Mera om dessa tjurur får vi återkomma till när de är färdiga för allmänt bruk.

Här följer nu en kort information om tjururarna som är under prövning:

6797 Fimar, foto: Ronnie Hellgren

6797 Fimar SKB 96797. Grupp 2
Far: 792 Findus SKB 76792. MF: 786 Maro SKB 86786. MMF: 742 Prim SKB 76742
Fimar är född hos Gun och Arne Jonsson, Ansjö.

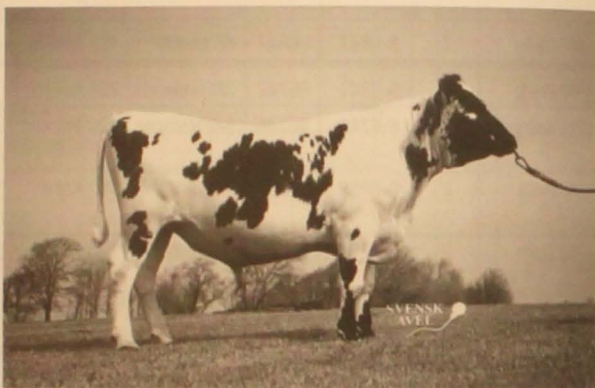
6801 Bude, foto: Ronnie Hellgren

6801 Bude SKB 96801. Grupp 2
Far: 6758 Bula, MF: 6768 Deger SKB 96768.
MMF: 940 Hompen SKB 76940.
Bude är född hos Hans Johansson, Österunda, Ledsberga, Fjärdhundra.

6837 Bamse, foto: Ronnie Hellgren

6837 Bamse SKB 96837. Grupp 2. Far: 6759 Bam.
MF: 940 Hompen SKB 86940. MMF: 6715 Lage.
Bamse är född hos Nils Martin Alm, Taipale, Kalix

6838 Lars, foto: Ronnie Hellgren

6838 Lars SKB 96838. Grupp 2.
Far: 6787 Laro SKB 96787. MF: 6748 Bör SKB 96748. MMF: 933 Kam SKB 86933.
Lars är född hos Hans-Erik och Siv Nordström, Norrby, Tavelsjö

6839 Hadar, foto: Elisabeth Theodorsson

6839 Hadar SKB 96839. Grupp 2. Far: 6742 Harg SKB 96742. MF: 6759 Bam SKB 96759. MMF: 6746 Hompest SKB 96746. Hadar är född hos Mårten Dahlberg, Mariebergs gård, Bjärträ

Lista över rekommenderade semintjurur 2003/2004

Avelskommittén har nu tagit fram en ny lista med rekommenderade tjurur för kommande säsong. Det är inte några stora förändringar, åtminstone inte i grupp 1, där ligger samma tjurur kvar som på föregående lista 6769 Delta, 6776 Lippo och 9150 Tor. I grupp 2 har vi däremot gjort en del förändringar bl. a. bytt 234 Sprint till 1095 Flise, samt tagit bort de båda Harg-sönerna 6839 Hadar och 6841 Hasse, då de är färdig använda har vi satt in tjuren 164 Lim, även tjur 3 i denna grupp är utbytt till den lovande tjuren 6787 Laro som Ni kan läsa om i en närmare presentation på sid 14 i detta nummer. I grupp 3 har vi 57 Filur och 40 Pelle kvar som tidigare, men satt in den gamla tjuren Bisko denna säsong. Närmare presentation av dessa tjurur har Ni i tabellen här nedan. Det går naturligtvis bra att använda övriga tjurur på listorna på sidorna 9 och 10. Skulle Ni ha eventuella frågor angående tjurur eller övriga t. ex. avelsfrågor hör gärna av Er per tele eller skriftligen till någon i avelskommittén. Adress och telefonnr finns på sidan 4 i detta nummer.

Avelskommittén.

Grupp 1

6769 Delta. Kodnr 6-6769. Far: 38 Desing. MF: 786 Maro. Övrigt: Ej till för små kor. Svaga värden för mastitresistens. Bra dotterfertilitet. Intr. härst.

6776 Lippo. Kodnr 6-6776. Far: 46 Lester. MF: 717 Kare. Övrigt: Bra dotterfertilitet. Bra ben. Bra mjölkbarhet. Något svaga värden för mastitresistens. Intressant härstamning.

9150 Tor. Kodnr 7-761. Far: 9007 Lano. MF: 9004 Selo. Övrigt: Norsk import. Lättanvänd. Intressant härstamning.

Grupp 2

1095 Flise. Kodnr 7-744. Far: 302 Misse. MF: 65 Lur. Övrigt: Intressant härstamning. God exteriör. Bra avkastning.

164 Lim. Kodnr 7-566. Far: 83 Rim. MF: 158 Fare. Övrigt: Bra juver. God exteriör.

6787 Laro. Kodnr 6-6787. Far: 6715 Lage. MF: 786 Maro. Övrigt: Mycket bra dotterfertilitet. Bra juver. Bra med mjölk. Goda halter.

Grupp 3

57 Filur. Kodnr 7-782. Far: 44 Fagerman. MF: 786 Maro. Övrigt: Bra avkastning. Bra exteriör. Bra juver.

40 Pelle. Kodnr: 7-596. Far: 6748 Bör. MF: 786 Maro. Övrigt: Ökar storleken, användes till små kor, ej kvigor.

743 Bisko. Kodnr 6-743. Far: 6 Hoss. MF: 5 Risto. Övrigt: Ger lätta kalvningar, döttrarna är lättkalvade. Bra ben. Ej till små kor.

6840 Gunde, foto: Ronnie Hellgren

6840 Gunde SKB 96840. Grupp 1. Far: 739 Gute SKB 76739. MF: 165 Leo SKB 6677. MMF: 940 Hompen SKB 86940.
Gunde är född hos Nils-Nilsa AB, Övre Svartlå, Boden

6841 Hasse, foto:

6841 Hasse SKB 96841. Grupp 2 Far: 6742 Harg SKB 96742. MF: 940 Hompen SKB 86940. MMF: 6710 Mickel SKB 86710.
Hasse är född hos Mårten Dahlberg, Mariebergs gård, Bjärträ

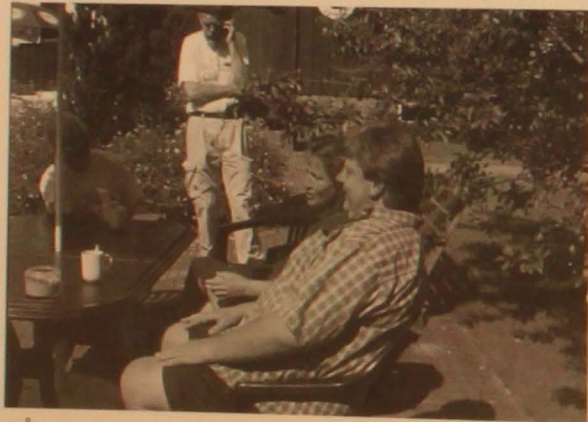
Som Ni ser är alla tjurur ur grupp 2 förutom 6840 Gunde som är ur grupp 1. Så det är därför av största vikt att tjurur köps in ur grupp 1 och 3 också, men de tjurur som kommer till hösten hör ju till dessa grupper. För informations skull vill jag förklara vad gruppavelssystemet innebär. Tjururarna är indelade i 3 grupper efter härstamning. En tjur hamnar i den grupp som hans Far tillhör. De tjurur som går till semin försöker vi så att Far och MF till tjuren är ur samma grupp, för då blir de som vi säger grupp-rena. För en privattjur finns inga sådana krav, men det är en fördel för att hålla isär och bredda härstamningarna.

Avelskommittén

Årsmötet 2003 på Skummeslövsstrand i Södra Halland

Det började med väldig tur för min del, då jag fick åka med min faster till Mjölby, där Joachim Gustavsson mötte, jag skulle sova över hos honom. På kvällen tog vi en promenad och tittade på alla djuren, sedan åt vi varma mackor med kantarellstuvning som var mycket gott. Vi startade tidigt nästa morgon för vi skulle hinna ta en tur till Danmark och inhandla diverse drickbart. I Ljungby mötte vi Ronny Olsson som hade kört från Öland, han var en minut före oss på parkeringsplatsen, snacka om timing. Vi for vidare mot Skummeslövsstrand, där vi packade in våra saker i Ronnys bil och åkte till Danmark....

När vi kom tillbaka checkade vi in och gick och åt middag, sedan satt vi och pratade halva natten med Siw Andersson och Kennet som också kommit. Nästa morgon hade styrelsen möte och jag och några till gick ner till stranden och badade. Det var mycket långgrunt och + 23 C i vattnet!

"Årets kassör 2003" Hans-Inge Pettersson och Martina Bremer i väntan på att årsmötet skall börja.

Själva årsmötet började med fika och presentation av Svensk Fjällrasavel, alla som hade kommit fick presentera sig själva. Vi åt en god middag och sedan var det tipspromenad på stranden. Mycket kluriga frågor, särskilt för norrmännen tror jag, man fick verkligen tänka ordentligt för att få rätt svar. Det var en vacker kväll och flera badade medan vi väntade på resultatet. Vann gjorde Ove Falkensjö med 13 rätt av 14 möjliga! När solen gått ned samlades alla som hade lust vid ett bord utanför husen och pratade, skrattade och hade trevligt.

Nästa dag var det bussutflykt, först for vi till Jan Carlsson i Långhult. Jan som är pensionerad lantmästare berättade att han förverkligat

Lars Schale rättar, och Anders Jonört, Joachim Gustavsson (skymd), Ronny Olsson och Sören Bardåsson väntar med spänning på resultatet...

en ungdomsdröm med sin lilla besättning fjällkor. För 30 år sedan köpte han den lilla gården på 25 ha mitt på Hallandsåsens krön, och två fjällkor av Boris Karlsson, på den vägen är det. Korna i hagen blev nog lite ängsliga när c:a 40 st Fjällkointresserade klev in i hagen på "bred front". De samlade i hop sig med kalvarna innerst. Tjuren 7243 Nalle av Görshorva, (F. 235 Sprint, MF. 6776 Lippo) var mer sällskaplig och klev omkring bland oss för att bli klappad.

Görshorva klappas om av sin förre husse Joachim Gustavsson

Här var "pressen" med oss, Nordvästra Skånes Tidningar och Laholmstidningen var med och gjorde reportage som vi kunde läsa redan nästa dag. Därefter for vi vidare i vackert Sydhalländskt och Skånskt landskap till Boris Karlsson på Stavershult. Hos Boris och Birgitta fick vi läskande hemkört fläderblomssaft och kaffe med mackor, bullar och kakor. Boris berättade om sina tre fjällko-linjer Stjärna, Fjälla och Pärla som han från början köpte från Norrland.

Boris har också en stam med Rödkullor som han korsade över från SRB i början på 80-talet. Numera har Boris lagt ner mjölkproduktionen och har amkor. Efter titten på Boris djur så åkte vi vidare, nu var det dags för lunch. Nästa stopp var hos Lars och Evy Schale, här fikade vi igen och fick smakprov på Arlas yoghurt och juicer. Västgötaskpetsvalpen Mälle charmade alla med sina försök att valla kor, han var bara 12 veckor...

Främst står 128 Kulla-Gulla efter 6226 Grenäs med 30 Herman som morfar. Kvigan bakom är 114 Tina efter 181 Idear med 6718 Joar som morfar. Hon kalvade den 8/8 och det blev en kvigkalv efter 8 tjurar på rad.!

Vår gård är på 6ha åker, 5ha bete och 6ha skog + 5ha på arrende, berättar Lars. Vi köpte gården 1981 och har odlat ekologiskt sedan -83. Först hade vi Jerseykor men tyckte dom var för ömtåliga och behövde ju avhornas så 1985 började vi seminera med fjällras, trodde vi. Men det var ju SKB! Så vi har bl. a använt korsnings-tjurarna 942 Magi och 788 Misse innan vi fick listorna på hur renrasiga tjurarna var. De senaste åren har vi använt 100%-iga tjurar och tycker att speciellt exteriören har blivit bättre. Vår gamla ladugård hade bara 7 båsplatser a 95cm. bredd så för 3 år sedan byggde vi den nya lösdriften med 13 platser. Den har fungerat utmärkt, inga problem med klövar som dom har med SLB t.ex. Beträffande avkastningen så ligger den på 5835 liter med 4,2 % fett och 3,4 % protein 2003. Utfodringen består av hö och ensilage samt en kraftfodergiva som är maximerad till 7 kg för högmjölarna.

Så var besöken slut för dagen och vi var snart "hemma" vid Skummeslövsstrand igen. Det var en het dag och nu rusade de allra flesta ner till stranden för ett svalkande dopp före middagen. Där låg vi och guppade som en flock "fjällrosar".

Festmiddagen hölls på anläggningen och vi fick njuta av god mat och glass gjord på fjällko-mjölk till efterrätt. (recept följer här bredvid). Vi underhölls av "Side by Side" som sjöng irländska publåtar både med ackompanjemang och a capella, det är fascinerande hur man kan sjunga så vackert med så fula ord.... Vi sjöng för Ove Falkensjö på hans födelsedag, Hans-Inge fick "pris" för sin fina insats som kassör 2003 och Boris, Lars och Evy tackades för arrangemangen. Kvällen blev lugnare än föregående kväll, då de flesta nog var ganska trötta..., dessutom började det spöregna mitt i natten....

Själva årsmötet hölls på Lördagen och det förflöt lugnt och sansat. Hela styrelsen blev omvald.

Nästa årsmöte blir i Norge, och vi ser fram emot att få besöka Atle Meås (STN-föreningen) i Röros.

Tavlor och Diplom delades ut till:

De som fött upp tjurarna som samlades på Alebäck 2002, fick varsin tavla med bild på tjuren. 147 Elmer, Robert Nilsson, Nils-Nilsa AB, Boden 2143 Ibrahim, Mårten Dahlberg, Bjärträ 135 Stig, Paul & Solveig Hedén, Höje 3 Runar, Birgitta Karlsson, Tidaholm

B-diplom till 135 Stigs mor 17 Snöflinga från Paul & Solveig Hedén, Höje

Årets Hederspris, diplom och keramik-ko till Joachim Gustavsson, Görshorva

Diplom till uppfödaren av Årets Tjur 2003: 6840 Gunde, Robert Nilsson, Nils-Nilsa AB, Boden

Sponsorerna Arla, Örkelljunga Lantmän och Laholms kommun tackas härmed för visat intresse.

Vid pennan och bakom kameran, Kristina Torén

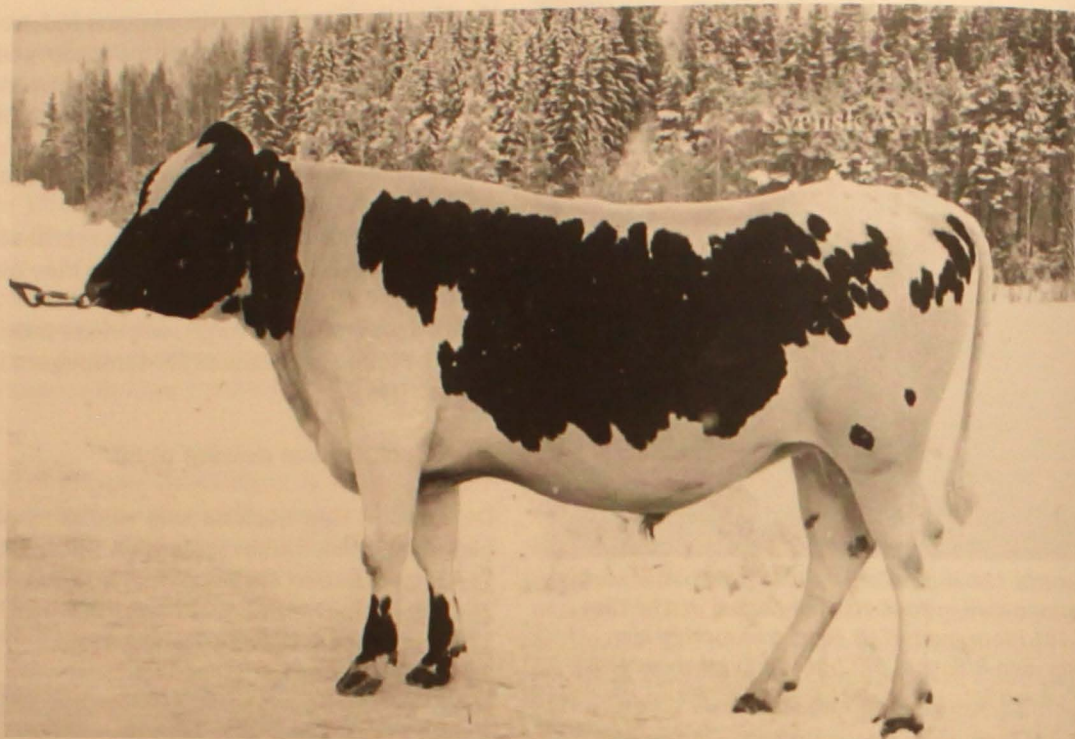
Mer bilder ser ni på sid 2 och 24.

Recept på Fjällko-glass

Glassmaskin är bästa redskapet.

3 dl mjölk
1 dl grädde
2 ägg
1 dl socker
Blanda alla ingredienser i en tjockbottnad kastrull, sjud så att det tjocknar, låt det hela svalna och tillsätt 2 teskedar vaniljsocker.

Ny avkommebedömd tjur från Svensk Avel 6787 Laro

SKB 96787 Laro Kodnr. 6-6787. Foto: Ronnie Hellgren

Far: 6715 Lage SKB 86715, Mf: 786 Maro SKB 86786, Mmf: 742 Prim SKB 76742.

6787 Laro är en grupp 2 tjur, även om han inte är vad vi kallar gruppren, då 786 Maro (den evige tjurmorfadern) är en grupp 3 tjur. Det är mycket glädjande att 6715 Lage fått en son med samma goda värden framförallt på frukt-samhet och juver. Laro ger döttrar med mycket bra fruktsamhet, bra mjölkavkastning, bra halter, särskilt fett, samt fina juver.

Modern 161 Svärta som fortfarande är i livet har på 10 år och 11 mån. mjölkat 6084 x 4,4 x 3,4. Rel. tal 127, 123. Hon är exteriörbedömd vid 12 års ålder med kropp: 77, ben: 82, juver: 73, samt helhet: 77.

Svärta är nu dräktig med sin 11:e kalv.

6787 Laro är född hos Gun och Arne Jonsson, Ansjö, Kälarne. Kolinjen kommer från gården, heladen kända härstamningen är 786 Maro - 742 Prim - Ferdinand (egen tjur)- 34 Lysing - 39 Dixon. En sak till kan nämnas och det är ju att Laro har använts som tjurfader redan innan han var avkommeprövad, och det visade sig att han var en lyckad kombination. Han är far till ungtjuren 96838 Lars som själv är färdig använd och väntar på sin avkommeprövning. Snacka om att jaga avelsframsteg! Laro är även halvbror med 96797 Fimar, vars far är 86792 Findus.

Avelskommittén

Ny ungtjur från Svensk Avel 6845 Baba

SKB 96845 Baba Kodnr 3-6845 Foto: Elisabeth Theodorsson

Till vår stora glädje har ytterligare två nya ungtjurar släppts från Svensk Avel. Fler är att vänta framåt våren. Det är mycket positivt att få presentera dessa nya ungtjurar som är 6845 Baba och 6847 Levis, det började nästan bli brist på tillgängliga ungtjurar när även några av de sist insatta tjurarna 6839 Hadar och 6840 Gunde har hamnat på väntetjurslistan.

Här nedan har Ni en närmare presentation av dem.

SKB 96845 Baba Kodnr 3-6845

Grupp 2.
F: 6759 Bam SKB 96759. MF. 729 Homeros
SKB 76729. MMF. 937 Balett SKB 86937

6845 Baba är ur en i seminsammanhang ny kolinje som så långt känt är härstammar från Dalarna.

Modern 11 Greta har producerat 7135x4,6x3,7 = 325, 261 på 2 år 11 mån. Rel tal är låga på grund av mycket stor andel SRB och AY i besättningen. Baba är gruppren och har 4 tjurar ur grupp 2 i härstamningen, var av 3 är ur Basker-linjen så undvik att seminera kor/kvigor med 6858 Bula, 6801 Bude eller 6837 Bamse i härstamningen med Baba.

Baba är född hos Dennis och Nella Hildingsson, Sävsjö Säteri, Sävsjöström.

Ny ungtjur från Svensk Avel 6847 Levis

SKB 96847 Levis Kodnr 3-6847 Foto: Elisabeth Theodorsson

SKB 96847 Levis Kodnr 3-6847

Grupp 1.

F. 46 Lester SKB 6578, MF. 161 Smille SKB 6673, MMF. 933 Kam SKB 86933

Ko-linjen bakom Levis är ur R-linjen från Norbergs i Blåvik. Modern 224 Ringull Sv. Fj. 25016, har på 5,2 år producerat 8418x4,4x3,6 = 370, 303. Rel. tal 138, 132. Ko index +20. År 2003 producerade hon 9735x4,3x3,5 = 418, 340! År inte detta den bästa nu levande Fjällkon med sin goda fertilitet, produktionsförmåga och hållbarhet, så är det i alla fall inte långt ifrån. Henne kan Ni läsa mer om i Fjällkon nr 1/2003. Mormor 65 Ringull SKB 8648, var även hon en fantastisk ko, hon producerade på 8,10 år 6934x4,6x3,6.

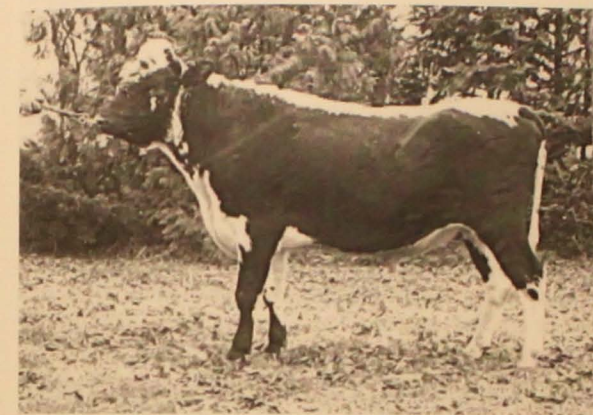
Hållbar och långlivad som sin dotter 224 Ringull. Levis har en halvbror, tjuren 2143 Ibrahim Sv. Fj. 20111 som samlades på Alebäcks Stuteri hösten 2002. Fadern 46 Lester är en av de mest intressanta genbankstjurarna vi har att tillgå. Både ur härstammings, exteriör och ur produktions synpunkt. Lester är en unik mix av gammalt Norrbottens, Jämtländskt och Norskt STN-blod. Vi kommer att presentera honom i ett senare nr av tidningen. Morfar 161 Smille stammar ur den kända och produktionsstarka L-linjen från Uttersjöbäcken. Detta gör Levis till en lätt använd tjur, men bör undvikas till 6776 Lippo-döttrar.

Levis är född hos Märten Dahlberg, Mariebergs gård, Bjärträ.

Samling på Alebäck.

Under de senaste åren har det varje år samlats ex antal tjurar på Alebäcks Stuteri, Skara i Jordbruksverkets regi, med Svensk Avel som utfört denna tjänst. Innan tjurarna fick åka till Alebäck samlades de på hemgårdarna av vet. Peder Jakobsson. Förra året samlades 4 tjurar, 3 Fjäll och 1 Fjällnära. Den Fjällnära 3 Runar kan Ni läsa mer om på sid 17 i detta nummer.

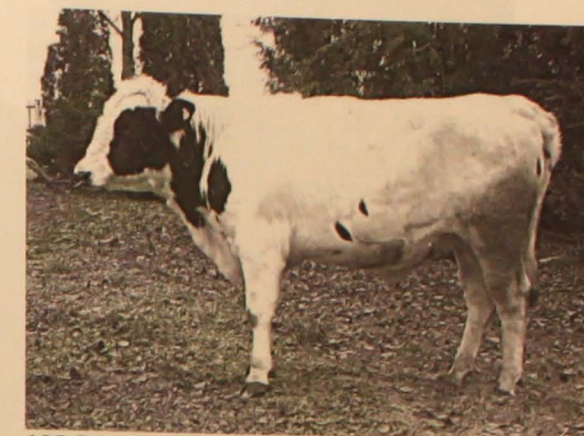
De tjurar som samlades var:

147 Elmer Sv. Fj. 20109 Grupp 3
Far: 41 Duvolen SKB 6689. MF: 786 Maro SKB 86786. MMF: 723 Figer SKB 76723.
Elmer är född hos Anna-Lena Erstadius, Boda Kyrkby.

2143 Ibrahim Sv. Fj. 20111 Grupp 1
Far: 291 Ise SKB 6617. MF: 161 Smille SKB 6673. MMF: 933 Kam SKB 86933.
Ibrahim är född hos Märten Dahlberg, Mariebergs Gård, Bjärträ.

135 Stig Sv. Fj. 20110 Grupp 3
Far: 44 Fagerman SKB 6688. MF: 708 Bill SKB 76708. MMF: 723 Figer SKB 76723.
Stig är född hos Paul och Solveig Hedén, Ängen, Höje.

De gav alla godkänd sperma om än lite lite.

Till hösten skall vi även i år samla några tjurar, förmodligen 5st inkluderat Fjäll och Fjällnära. Trots att det skrivits om i tidningen har inte någon hört av sig och erbjudit sin tjur, antingen så har ingen någon tjur eller så vill man inte låna ut den man har. Men vi har fått tag på några mer eller mindre intressanta kandidater, några nya, men även fjolårets tjurar är kandidater även i år. Här följer härstamningarna på de tjurar som kan komma ifråga:

7230 Don-Juan. 41 Lyster - 1008 Flimmer - 64 Griver.
7244 Matros. 729 Homeros - 234 Sprint - 6715 Lage.
2143 Ibrahim. 29 Ise - 161 Smille - 933 Kam.
135 Stig. 44 Fagerman - 708 Bill - 723 Figer.
1185 Dunder. 41 Duvolen - 948 Sigill - Fjälltjur.
1202 Rist. 1159 Elon - 41 Duvolen - 948 Sigill.
1200 Isidor. 29 Ise - 46 Lester - 34 Ringe.

Vilka tjurar det blir får vi se, men i första numret av fjällkon 2004 kommer vi att redovisa vilka som gick ända fram, med bild och övriga data.

Avelskommittén

Fjällnära information

113 Kindros, f. -96 på Lillhärjäbygget, F: Bruno, M: 104 Snövit Sv. Fj. 25002, på Skansen i Stockholm.
Foto: Kristina Torén

Fjällnära kor.

"Fjällnära" har kommit att bli benämningen på de Fjällkor, som härstammar från besättningar, där man av olika anledningar behållit den typ av Fjällkor, som funnits där under mycket lång tid och därför inte alls eller i mycket begränsad omfattning använt semin. Därför är de korna troligtvis inte så nära släkt med andra kor, de har också i viss mån hållits lite annorlunda än hos mjölkleverantörerna, två besättningar har levt i väglöst land.

Hittills har 4 s.k. ursprungsbesättningar hittats, i Biellojaur, Klövsjö, Funäsdalen (2 besläktade bes.) och Lillhärjäbygget. Förutom dessa 4 grupper, har 2 kor hittats och köpts från Fatmomakke. Förhoppningen är fortfarande att vi skall hitta fler även om chansen minskar allt eftersom tiden går. Var och en av besättningarna har sin egen typ, men Norrland är stort och då ursprungsbesättningarna var geografiskt utspridda är det inte konstigt. Man kan därför inte säga att som Biellojaur- el. Lillhärjäbyggetdjuren ser ut, "så har Fjällkon sett ut tidigare", det har varit variationer från bygd till bygd, de såg säkert inte likadana ut i Lappland som vid kustens bördigare bygder. De populationer vi hittat är i vilket fall en mer ålderdomlig typ än de, som via semin har avlats för högre avkastning, därför håller vi dem för sig och de skall endast bevaras för att sparas, de har inga avkastningskrav på sig, naturligtvis skall de djur

med eventuella defekter och lynnesfel gallras bort. Det bästa är också om de mjölkas, åtminstone bör vi veta att de går att mjölka. Det är bara djur som helt härstammar från en eller flera av ursprungsbesättningarna, som räknas till den Fjällnära gruppen. Det går alltså inte att avla sig till Fjällnära djur, ej heller att använda sig av en "vanlig" Fjälltjur till en Fjällnära ko och tro att avkomman räknas till de Fjällnära. Dessutom skall man inte använda en Fjällnära tjur till en "vanlig" Fjällko för avkomman mjölkar säkert mycket mindre och blir således "varken eller". Däremot så skall vi inte tro att det är två olika raser, som en del tycks tro, de har samma rasbeteckning och är med i härstamningskontrollen hos Svensk Mjolk.

Det bästa för den genetiska bredden är att så många privattjurar som möjligt används i aveln och att vi bara använder de spermasamlade tjurarna, som vi kan beställa via semin i nödfall och för att i ett senare skede ta fram nya tjurar. Ett register förs av undertecknad på de Fjällnära djurens härstamning, kalvningar, slakt och ägarbyten. Ring eller skicka ett kort och att meddela dessa händelser, anmäl också till Robert Nilsson vilka privattjurar ni använder, detta meddelar han Jordbruksverket, han vill ha härstamning på dem 2 generationer bakåt, för att veta vilka de är, skicka ett kort eller faxa meddelandet, adress och fax nr finns på sid 4 i tidningen.

Fjällnära information

Fjällnära tjurar

15 Fjällnära tjurar finns spermasamlade, dessa är:

MUNTER SKB 6814, code nr 7-525, Munter är en 100% Lillhärjäbygget-tjur. Modern 104 Snövit Sv. Fj. 25002 är född 1984 och hon är fortfarande i produktion. Dosantal: 483. Färg: V9 grt

KLÖVER SKB 6813, code nr 7-527, Klöver är en 100% Klövsjötjur från Gölin Morlinds besättning. Uppgifter ommodern finns ej. Dosantal: 356. Färg: V8 np

1 ARNE SKB 6829, code nr 7-560, Arne är en ren Biellojauretjur. Modern 19 Guldus (tidigare namn Brunöra) blev 20 år gammal. Arne har samma mor som 1003 Hjärter. Dosantal: 198, Färg: V8 stp

28 JAURE SKB 6830, code nr 7-569. Jaure har 62,5% fjällnära stam i sig (50% Biellojaure och 12,5% Lillhärjäbygget). Det är moderssidan som har vanlig fjäll i sig. Fadern är 1 Arne. Modern blev 3,5 år. Dosantal: 290. Färg: V3 rtp, 7,5 poäng.

2 GRÄLLE SKB 6870, code nr 7-583. Grälle är en 100% Lillhärjäbygget-tjur. Modern 107 Nöjda, född 1985, är fortfarande i produktion. Sperman är slut för allmän användning. Dosantal: Genbank. Färg: V2 gråbrun S.

8 VIVALLE SKB 6872, code nr 7-593. Vivalle är en 100% Funäsdalstjur. Modern är född 1990 och fortfarande i produktion. Dosantal: 145. Färg: V9 röda cirklar. 7,5 poäng.

1003 HJÄRTER Sv. Fj. 20010, code nr 7-708. Hjärter är en 50% Biellojaure- och 50% Klövsjö-tjur. Han har samma mor som 1 Arne och har Klöver som far. Modern 19 Guldus (tidigare namn Brunöra) blev 20 år gammal. Dosantal: 429.

2006 RASMUS Sv. Fj. 20013, code nr 7-727. Rasmus är en 100% Funäsdalstjur. Modern 9 Sköna blev 17 år. Dosantal: 158. Färg: V3 stp S, 8,0 poäng.

210 PIRATEN Sv. Fj. 20037, code nr 7-728. Piraten är en 100% Lillhärjäbygget-tjur. Modern 102 Grågås, född 1981, är fortfarande i produktion. Färg V9 gfl, 7,0 poäng. Tjuren har dålig kvalitet på sperman efter frysningen. Han går att få doser efter men man får beställa dem via Jordbruksverket, och vara medveten om att det kan vara sämre dräktighet efter honom.

16 JOKER Sv. Fj. 20051, code nr 7-741. Joker är en 75% Klövsjö- och 25% Lillhärjäbygget-tjur. Modern 5010 Docka är född 1992 och i produktion. Joker har Klöver som far och Munter som morfar. Han har dålig kvalitet på sperman (se Piraten). Färg: V8 stp, 7,5 poäng. Dosantal: Genbank.

3053 MARKISEN Sv. Fj. 20070, code nr 7-765. Markisen är en 75% Lillhärjäbygget- och 25% Biellojaurestam. Mor 51 Bjellerus, Far; 2 Grälle SKB6870. Helhetsintr: 8,0. Mankhöjd 106 cm. Korshöjd 107 cm. Bröstomfång 167 cm. Färg: V5 g. p. s. Bedömd vid 2 års ålder. Dosantal: Genbank

1021 KRONPRINSEN Sv. Fj. 20080, code nr 7-780. Kronprinsen är 75% Biellojaure- och 25% Klövsjöstam. Mormor en av de gamla korna från Biellojaure 99 Pricka, född 1986 el. 87. Därför samlades han. Mor 10 Krona, Far: 1 Arne SKB 6829. Har ej bedömning på honom. Dosantal: 159

37 ESKIL Sv. Fj. 20095 code nr 7-789. Eskil är 100% Funäsdalsstam. Mor 1 Sippa är Hans Salomonssons äldsta ko född 1986. Far: 25 Rudolf, tjur från Hans Salomonsson. Dosantal: 301.

16 BENJAMIN Sv. Fj. 20094, code nr 7-787. Benjamin är 50% Lillhärjäbyggetstam och 50% Klövsjöstam. Mor 100 Sköna, en av de gamla korna från Gölin Morlinds tid. Far: 210 Piraten. Intressant därför att Piraten inte finns till allmän användning då hans sperma var för dålig. Dosantal: 188

3 RUNAR Sv. Fj. 20112, code nr 7-797. Runar är 62,5% Lillhärjäbyggetstam och 12,5% Biellojaursstam och 25% Funäsdalsstam. Dosantal: 318.

Ny tjur till höstens samling på Alebäck

3 BILLY Sv. Fj. 20096, född 000115. Billy är 43,75% Lillhärjäbygget- 37,5% Biellojaure- 12,5% Klövsjö- och 6,25% vanlig fjällstam. Dessa 6,25% är resterna efter en seminerings som Lillhärjäbygget gjorde 185 med den gamla fjälltjuren 708 Bill, det är alltså godkänt det som en gång gjordes i ursprungsbesättningarna. Far är 3055 Atjeck, mor är 43 Fina och morfar är 1 Arne SKB 6829

Birgitta Karlsson

Kuriosa

Under den här titeln kommer jag framöver att skriva lite kuriosa från gamla tider.

Här kommer fortsättningen från Lena Diedrichs gamla bok från 1858, "Den kloka och husaktiga gumman hvilken igenom egen och andras förfarenhet upptäcker varjehanda nyttiga och nödiga huskurer, såväl för människor som kreatur, jämte hwad eljest nödvändigt och nyttigt pröfwat att weta uti ett hushåll, så i städerna som på landet".

Att förekomma allehanda boskapsdöd och sjukdomar.

Tag 8 lod spitsglas, lika mycket svavel och salpeter, 6 lod svindödsrot (cardoputia) och lika mycket Angelika (Kvanne) samt Ålandsrot. Dessa species stöts till fint pulver och blandas ihop, varav ett stort kreatur ges in 2 lod, ett ungt 1 lod och en kalv 1/2 lod varje gång i varmt öl. Detta bör ske varannan dag om det är nödigt. Hjälper med Guds hjälp.

Om en ko svullnar om fötterna.

Stöt Fläderblad med svinister. Lägg det på ett dok och slå den om foten. Eller: tag Linfrö och Hirsgryn. Koka dem i Ättika och bind det varmt över.

Om en oxe eller ko stött hornen av sig.

Först bör det tvättas med vinättika, salt och olja ihopblandat. Därefter tas gammalt ister, tjära och grankåda, smäts och blandas ihop, samt läggs över såret, så läks det.

Eller tag sot, salt och gammalt ister ihopblandat och bind det om såret.

En isterhinna påbunden läker också väl.

Om en ko pissar blod.

En henne kärnmjolk eller sin egen urin att dricka.

När en oxe eller ko får en svullnad på halsen eller under käken.

Så tvätta densamma med svartvatten (?), människourin eller med varmt av overstinen (?). Tag sedan smidigt beck och svinister. Smält ihop det och smörj svullnaden med det.

Så snart kreaturet blir honom kvitt ska man inte längre behålla det, utan antingen slakta eller försälja det åt slaktare; ty samma svullnad kommer oftare igen och kreturet dör därav omsider.

För durkropp (?).

Stöt Eklöv och Lagerbärsskal smått och ge kreaturet in i mjölk. Eller bränn gamla skor till pulver och ge det in i öl. Det hjälper.

Hornskada att läka.

Tag beck och olja. Smält dem tillsammans och stryk därpå. Är även bra för klövarnas skada.

Om en ko har svårt att kalva.

Stoppa väl ner i kons hals 6 à 7 rödlökar, så kalvar hon lätt.

Eller: tag rödlökskal en god del, Persilja och Saffran. Sjud dem i dricka och ge henne 2 à 3 ggr. Det hjälper kalvningen att gå fort.

Om en ko sinat av.

Så tag rödormsgräs och ge henne att äta, eller också jordkronor, som har samma verkan då hon åter ger mjölk.

Att kor mjölkar väl.

Hacka sönder Libbsticka, Siffille eller Huslöksrot och vit Väpling och blanda dem bland fodret. Det sägs att den kosom sådant äter skall mjölka väl därefter.

Annat.

Tag Fänkålsfrö, eller gräset, Brödkummin, Dillfrö, Libb-stickfrö, Lagerbär, Pimpinella, Saffran och ålskinn, av vardera lika mycket. Detta sönderstöts och ges kon in i hennes dryck 8 dagar i rad. Härutav mjölkar kon ansenligen.

För modstulna kreatur och kor vars mjölk inte är riktig.

Skär kreaturet i rumptingen (!!!) eller ett tvärfinger ifrån rumpan, tvärs över med en kniv, något djupt. Lägg i såret eller skorran 9 st. Bjuggkorn. Bind sedan till med en röd klädeslapp eller rött silke och låt det ligga på i 9 dygn, varefter bindningen kan tas bort.

Att fördriva löss på människor, boskap, hästar och grisar.

Sjud Sävenbom eller lilla Fläder, eller Sabadillfrö i vatten och tvätta därmed boskapen. Det lusiga kreaturet avstångs ifrån de andra, annars kryper ohyra av det ena och på det andra.

Det var allt för denna gång. Fotsättning följer i nästa nr.

Kristina

Lite av varje

Några ord från Er redaktör.

Hej!
Här kommer ännu ett nr av Fjällkon, (det går bättre och bättre att jobba med den ju mer jag kommer in i rutinerna. Detta nummer är tänkt som ett informationsnr som skall delas ut på Elmia, därför blev det så tjockt och innehållsrikt.

Under sommaren som varit bra på alla vis för min del, tog jag tillfället i akt och reste ner till årsmötet på Skummeslövsstrand. (se reportage på sid 12 och 13) Det var verkligen kul att få träffa Er alla, främst dem jag bara pratat i telefon med tidigare, samarbetet kommer att bli mycket lättare när vi känner varandra bättre. Som Ni också ser tog jag chansen att utöva min "andra" hobby som är att fotografera... Det har sina fördelar att jobba på ett fotolab. Nu försöker jag samla ihop så många bilder på fjällkor som möjligt, så att det finns att ta av när det behövs.

Det vore också roligt om Ni medlemmar skickade in bilder på Era djur, gärna med en liten berättelse om dem, och det är viktigt med namn och härstamning. Det är inte roligt att publicera bilder på djur som vi inte vet vilka de är...
Kuriosa typ, den som jag publicerar på sid 20 är också roligt att få in till tidningen. Det är bra att ha lite artiklar "på lut" till kommande nr.

Senare i höst är det dags för ELMIA och där kommer jag att vara med, (fast mest i Rödkulleföreningens monter, (i mitt fall var det slumpen som gjorde att jag träffade på Rödkullorna först, det kunde lika gärna ha varit Fjällkon), det är väldigt roligt att få prata om djuren med "rätt" kategori människor.
Hoppas att vi ses där!

Ha det så bra under hösten!

Kristina Torén

Limericken !

En bonde på gården Görshorva, där svettades svårt på sin torva, ty kring smalbenen sina, fastän grannarna flina ser han långkalsongbenen sig korva.

Sven Blomberg

OBS OBS OBS!

Manusstopp
till Fjällkon nr 4/2003
den 15/10 !

Högt avkastande fjällko i Finland!

Jag hittade denna notis i en finsk tidning som jag av någon anledning får. Där står om en av våra finska medlemmar Harri Toika som har en av de bästa fjällkorna.

Hon heter Talvikki stbnr. 100-299835SSS
Far: 726 Basker SKB 76726, mor: Murikki stbnr. 100-299836SSS, mf: 705 Sol SKB 76705
Medelavk. 13 år 7954x4,05x3,10 = 326, 247.
Hon har avkastat över 103000 kg mjölk över 4000 kg smf över 3000 kg prot.

Hon är den högst livstidsavkastande fjällkon i livet
Robert Nilsson

Mjolk skyddar

En ny amerikansk undersökning visar att den mjölk som dricks under barndomen skyddar mot benfrakturer under resten av livet. I undersökningen studerades 3 251 kvinnors skelett.

Kvinnor med lågt mjölkintag i ungdomsåren hade lägre bentäthet och en fördubblad risk att drabbas av frakturer jämfört med dem som drack mjölk minst en gång om dagen.

En ny studie av unga flickor från Åbo bekräftar att också D-vitaminhalten har betydelse. Bentätheten ökade under ungdomsåren upp till 27 procent mer hos den tredjedel av flickorna som hade högst D-vitaminhalter i serum jämfört med övriga i studien.
Saxat ur Kärnfullt nr 12/2003

Projekt Rädda Fjällkon, PRF

påminner om möjligheterna att få bidrag till hållandet av egen tjur för betäckning. Omreglerna för detta kunde läsas i ett tidigare nummer af Fjällkon. Detta stöd kommer endast att kunna delas ut i år, då projektet skall avrapporteras till Världsnaturfonden till årsskiftet.

Patrik Gyllenhammar, sekreterare PRF.

Livdjursförmedling

Information:

Vi har också förmedling på vår hemsida: www.fjallkon.org Där får ni annonsera själva. Vi kommer ändå att ha en levande förmedlare, för det är ganska många som bara vill prata lite allmänt.

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går.

Livdjursförmedlare:
Mårten Dahlberg
telefontid: Måndagar 12-13.00
tel: 0612/532 67
fax: 0612/531 07

Till salu:

.....
1 st handmjölkad ko, seminerad 030820 med 6742 Harg. Far. SE11708-5107, MF. 6724 Mikro, MMF. SKB
tel: 0278-393 35

.....
10 st dräktiga KRAV-kvigor ska kalva nov - dec. 03
Sten Erik Eriksson, tel: 0913-210 43

.....
1 kvigkalv, f. 030529, F: 3 Peter, Mf: 181 Idear, Mmf: 943 Bass
1 tjurkalv, f. 030606, F: 1095 Flise, Mf: son till 943 Bass, Mmf: 7868 Maro
1,5 årig kviga, f. 020316, F. 6742 Harg, MF. son till 943 Bass, MMF. 786 Maro
Jeanette Sturendal, tel: 0371-420 13

.....
3 st obetäckta kvigor hos Gerd Arnqvist
101 f. 020604, F. 6742 Harg, MF. 175 Puck, MMF. 943 Bass
102 f. 020623, F. 762 Loke, MF. 175 Puck, MMF. 6718 Joar
103 f. 020802, F. 1030 (son till 32 Goding), MF. 175 Puck, MMF. 6746 Hompest
tel: 0930-710 19

Betäckningsdugliga tjurar hos Goth Bertil Johansson
Både Fjäll och Fjällnära.
tel: 0246- 910 01 el. 0248-141 59

.....
2 st tjurkalvar hos Britt Bejmar
16 Filur, f. 020511, F. 7126 Pelle, FF. 27 Gunde, MF. 71 Dunkel
17 Lukas, f. 020709, F. 7126 Pelle, FF. 27 Gunde, MF. 943 Bass
tel: 0455- 550 50

.....
1 st ko född 06-2000, med en stutkalv, född i juli-03
1 st kviga, född feb.- 02, Far. 6742 Harg, MF. 6778 Lippo. Seminerad med 23 Svempa.
1 st kvigkalv, född feb.-03, Far: 6738 Mast, MF. 6778 Lippo.
Jan-Erik Spånberger, tel 0380-430 64

.....
1:årig tjur
7159, f. 020820, far: 7139 Palle, mf: 21 Svartenlind
Boris Karlsson, tel: 0431/44 11 15

Köpes:

.....
Eva i Västervik vill köpa 1 ko
tel: 0490-126 10

.....
1 ko eller 1 kviga
Gunilla Holmberg, tel: 0322-62 80 68

Fjälldjuren på Lövsta naturbruksgymnasium

Ladugårdsföreståndare Marie Bodin klappar om en av Lövstas kvigor.
Foto: Patrik Gyllenhammar

Som Ni nog minns fick vår förening en gång för ett bra tag sedan en summa pengar av Jordbruksverket för att användas till ett vettigt ändamål som skulle gynna fjällrasen och dess överlevnad. Vi beslutade då att använda dessa pengar till inköp av kvigkalvar av god kvalitet att skänka till välvilligt inställda naturbruksgymnasier mot löfte att de skulle fortsätta hålla rasen i sina besättningar i minst det antal som de kalvar utgjorde som de mottog.

En av de skolor som nappade på idén var Lövsta på Gotland. Vi beslutade att skänka skolan två bra stammade kvigkalvar som fanns till salu när en större besättning skulle skingras då ägarna upphörde med mjölkproduktionen. Och skolan var så förtjust i initiativet att man på stående fot köpte också en tredje kviga för egna pengar. Det blev så att säga en flygande start för fjällrasen i en sprillans ny ladugård med ekologisk produktion, där får de nu en god chans att visa vad de går för.

Mödrarna till dessa kvigor kommer alla från min besättning, och härstammar från min ursprungsko 3 Lillemor. Denna ko köpte jag och min dåvarande fru som liten kalv från slakteriet i Östersund. Meningen var att hon skulle slaktas. Någon härstamning på henne kunde vi inte få, men nu har så många generationer gått att alla Lillemor är helt renrasiga. Och det var med säkerhet även 3:an själv. Liten och helvit och långlivad var hon, och en riktig "frögurka". Hon blev sexton år och hann få sexton kalvar innan hon dog stilla och lugnt i lagården. Hon fick, som Ni nog kan räkna ut, flera tvillingpar.

Dessa Lillemor har sedan spridits ut runt om i landet, och namnet finns i härstamningen hos mer än en semintjur.

För några månader sedan besökte jag dessa kvigor på Lövsta. De var synnerligen väl utvecklade, och man var just i färd med att seminera dem. Alla kvigor var efter en gårdstjur som också den var efter en Lillemor. Hon i sin tur var efter 34 Ringe. Far till tjuren var 65 Lur. Tjuren fick naturligtvis heta Luring, med öronnummer 74.

Lövstas kvigor har numren 5145, 5147 och 5149. Tjurarna som skolan hade för insemination var Mast och Mise.

Vi tackar Lövstas personal för det intresse man visar för fjällrasen och önskar lycka och framgång med dessa tre kvigor. Om de brås på sin urmoder blir skolan snart full av fjällkor!

Patrik Gyllenhammar

En av Lövstas Lillemor. Foto: Patrik Gyllenhammar

Föreningsbrev B-post
Porto betalt

Avs: Svensk Fjällrasavel
Timotejvägen 16
840 70 Hammarstrand

Mer årsmötesbilder

Det här är några av korna vi såg hos Lar
Evy Schale, 116 Pella, F. 7139 Palle och
3 Peter som morfar.

69 Stjärna efter 6769 Delta och med 950 Risto
som morfar.

162 Pärla, F. 21 Svartenlind, hos Boris
Karlsson, Stavershult
Foto: Kristina Torén (alla tre bilderna)